

STRANA 2

Druhá šance pro knihy

kam s nadbytečnými knihami

Předjarní procházky

přehled akcí PIS

STRANA 3

Žulový Stalin

Rudolf Čáin vypráví – rozhovor

Blink??

divadelní prostor v holešovické tržnici

STRANA 4, 5

Největší z velkých

420 let od narození J. A. Komenského

Březnová kultura

divadla, kino, premiéry

STRANA 6

Pozoruhodný umělec

Art brut u Kamenného zvonu

Skautské století

100 let skautingu v tipu na knihu

STAROŽITNOSTI

RYTÍŘSKÁ 21, PRAHA 1

Vykupujeme zlaté a stříbrné šperky, hodnotné obrazy, porcelán, sklo, zbraně, nábytek.

I celé pozůstalosti.

Platíme hotově, přijedeme.

po.–pá. 10–18

tel.: 603 449 882 stále

František Kaván – spojnice k moderně

Velký krajinář – to je spojení, které se vybaví se jménem Františka Kavána (1866 až 1941), jemuž je věnována současná výstava v Paláci Kinských. Vybírá pouze krátké období – jeho ranou tvorbu, která však umělce představí v překvapivě jiném světle, než obvykle výstavy Kavánových děl činily.

Symbolismus a dekadence v tomto období malířovy tvorby tvořily silnou spojnici mezi tendencemi výtvarného umění a české literatury na rozhraní dvou století – na prahu moderny.

František Kaván, jehož kolébkou byly Východní Čechy, a který od sudického dostal schopnost být naráz malířem i básníkem, byl nazván také hvězdou Mařákovy školy. Spolu s Antonínem Slavičkem a Otakarem Lebedou patřil k nej přednějšímu umělcům své doby, kteří na svých plátnech zvěčnili krásu české krajiny.

SYMBOLIKA

Na podkladě seznámení se s díly Antonína Chittussiho a Julia Mařáka začal již na hradeckém gymnáziu zkoušet první malby i verše. Mařák malby znal, a proto se mladík dostal do jeho ateliéru na Akademii výtvarných umění. Krajinářské pobyty, využití Hlávčkových stipendií k novým záměrům v malbě mladý talent ještě rozvíjely. Kromě plátna *Ponikelská Dola*, navazující na Chittussiho plenérovou tvorbu, navázal Kaván i na svého profesora rozměrným plátnem *Podmrak*: za něj získal diplom a zlatou medaili na Světové výstavě v Paříži (1900). Neshody kvůli tzv. tmavým obrazům jižních Čech znamenaly předčasný odchod z ateliéru, ale i uvědomění tvůrčí svobodně – ještě dřívější formou. Později, především po smrti první ženy, se umělec natrvalo usadil v Libuni. Druhá žena pomáhala v kontaktech s tehdejší uměleckou scénou a s organizací první samostatné výstavy v Rubešově salónu v Praze, po níž následovaly další po celé zemi. Kaván byl členem výtvarných spolků, především S.V.U. Mánes a České akademie věd a umění. Při ztvárňování rodného kraje Východních Čech i Vysočiny přecházel pomalu od realismu k symbolismu.

SPOJENÍ

Sepětí s osobnostmi hlavně Moderní revue: Jiřím Karáskem, Arnoštem Procházkou a Karlem Hlaváčkem v Kavánovi zároveň probudilo pozoruhodné verše z let 1894–1898. Psal je, stejně jako glosy, pro časopisy *Niva*, *Rozhledy*, *Nový život* a *Volné směry*, pro něž dodával ilustrace k článkům jiných umělců. Se zájmem především o Gogola a Dostojevského přeložil také sbírku povídek Tolstého. Později vyšly v krkonošské nářečí jeho *„Poudačky: nářečím z nad Jilemnice přeložil Kaván František“*. Zajímavé jsou *Dopisy F. K. – K. V. Raisovi* (vydány 1949) a další vystavená písemná korespondence z pozůstalosti (1986). Jeho tvorbu vyzdvihuje katalog *Česká krajina v obrazech* (1952) či *František Kaván: Hvězda Mařákovy školy* (2011). Od počátku první světové války do konce jeho života byla kvalita tvorby sice proměnlivá, ale obrazy se přesto staly předmětem sběratelského zájmu, a proto vznikala i mnohá jejich falza. Vnitřní napojení se na výtvarnou i literární platformu umožňovalo Františku Kavánovi zůstat trvale v rodné i „svě“ krajině.

DEKADENCE

V období největší literární invence dokázal vytvářet současně pozoruhodná romanticky symbolistní výtvarná díla. Vrcholem jsou malby tzv. bojanovského období, prezentované již na první výstavě Spolku výtvarných umělců Mánes roku 1898. Zimní motivy a krajinomalby, evokující nálady, i po roce 1900 ještě s prvky symbolismu a dekadence, přesto již s převahou impresionistického realismu.

Na současnou výstavu představuje Národní galerie v šedesáti obrazech, kresbách a grafických listech díla Františka Kavána

F. Kaván, *Tání (Příprašek, 1899, Národní galerie v Praze)*

z rozmezí let 1894–1899, získaných teprve nedávno, o to více vnášejících světo do jeho tvorby. Některé z nich již byly prezentovány na dřívějších výstavách, především kvůli volnému období či tendencím. Nyní jsou vystaveny v kolekci, která je v pečlivém výběru prezentována v konfrontaci obdobných děl Antonína Chittussiho, Karla Hlaváčka či Jaroslava Panušky. Ukazuje obraz velmi zajímavého a zároveň opomíjeného úseku Kavánova života.

Například autorovo *Zoufalství* (1896) je zde leitmotivem k Výřiku E. Muncha. Nádherná spojnice krajinomalby s přidanou postavou ženy v umělovcem *Chátrání* (1896) je paralelou k obrazu *Padání listů* A. Slavička. Dekadentnost je v pocíťování nálad ze ztvárnění přírody a v uvědomění si existence pomíjivosti, například v mistrových dílech *Odtékání, Strmivání, Klekání*. Či v reálu krajin s tichým nádechem jeho zachycova-

ných hřbitůvků a zákoutí. A vše doplněno tisky časopisů a knih, korespondencí a veršů autora.

Kavánova dekadentní tvorba se tak znovu ocitla v kontextu, který návštěvníkovi umožňuje alespoň na okamžik se vcítit do zjiřněné, ale neobyčejně inspirativní atmosféry přelomu 19. a 20. století, doby na prahu moderny.

K výstavě je vydán katalog a probíhají také doprovodné programy a přednášky.

(7. 3. F. Kaván, krajinář a básník, 21. 3. F. Kaván a evropský symbolismus, 18. 4. Kavánovy malby jako sběratelský opiat, 2. 5. F. Kaván dekadentní) *Konírna Kinského paláce, Staroměstské nám. 12, Praha 1, do 13. 5. 2012*

Olga Szymanská s přispěním Martiny Fialkové

(Ne)lidská tvář klimatických změn

Výstava fotografií humanitární organizace CARE je nyní k vidění v Rakouském kulturním fóru.

Každou chvíli jsme konfrontováni s následky nebyvalých živelných katastrof, ale i postupných dlouhodobých změn klimatu,

J. Matthews, *Afganistán* (© CARE)

kteří ohrožují zejména obyvatele chudých zemí planety. Zápaly nebo naopak dlouhá období sucha, sesuvy a eroze půdy, to vše přináší velké utrpení milionům lidí. Zejména děti v těchto situacích trpí pak nejen nedostatkem výživy, ale především nemožností vyváznout z takové životní situace. Starost o holé přežití znemožňuje lidem cestu ke vzdělání a tím lepších vyhlídek na budoucnost celé rodiny. Tento začarovaný kruh

přetíná mnoha svými programy organizace CARE, působící v mnoha zemích světa.

Na vystavených fotografiích můžete vidět konkrétní osoby zapojené do CARE, jejichž příběh je u každého snímku krátce popsán. Fotografie tak nezobrazují pouze obyvatele Afriky či Asie postižené důsledky klimatických změn, ale vyprávějí také individuální životní příběhy a naznačují možnosti, jak se tyto lidé se svizelnými životními podmínkami mohou vyrovnat. Snímky nesou výstižné názvy: *Když přichází voda...* (zaplavená pole v Kambodži), *Vzdělání vytváří příjmy* (dívkou pracující na garnátové farmě), *Silné ženy předávají vědomosti dál* (ženy, které absolvovaly kruzy CARE, kde se učí, jak zajistit rodině ve změněných podmínkách dostatek potravy). Důraz na vzdělání dětí i žen, upotřebitelné v té které situaci, je v programech CARE stěžejní.

Organizace CARE byla založena v roce 1945 a je dnes jednou z největších humanitárních organizací na světě. Aktuálně působí v 87 zemích a realizuje více než 900 projektů v zemích Afriky, Asie, Latinské Ameriky, východní Evropy a Blízkého východu. CARE má všeobecný status poradce u OSN a je politicky a nábožensky nezávislou organizací. Ročně má z projektů CARE užitek přes 82 milionů lidí.

Výstava v Rakouském kulturním fóru na Jungmannově náměstí 18 v Praze 1 trvá do 11. května 2012.

Za památnými stromy Prahy 1

Výrazným prvkem městské zeleně jsou stromy. Ty nejvýznamnější bývají vyhlášeny za památné stromy a tím je jim zajištěna zvýšená ochrana a odborná péče. Zvláště v centru města je tlak na zeleň velkým a zároveň na ni působí řada stresových faktorů. Městské prostředí je pro stromy cizí, a proto bychom si měli nejen těch nejstarších velice považovat.

Na území Prahy 1 je v současné době vyhlášeno 8 stromů za památné. Čtyři najdeme na pravém břehu Vltavy, ostatní jsou na levém. Tři veličáni jsou zástupcem platanu, ale najdeme zde i památný dub, jinan, tis, javor či jasan.

V průběhu následujících měsíců je v malém seriálu v Listech Prahy 1 postupně všechny představíme. Dozvíte se historii každého z nich v souvislosti s místem, na kterém památný strom roste. A protože Prahou, jak známo, někdy dějiny procházejí dost nevybíravě, je skoro až zázrakem, že ve středu města rostou stromy, které pamatují až dvě desítky generací.

TIS ČERVENÝ V RAKSKÉM DVOŘE U FRANTIŠKÁNŮ

V prvním díle našeho seriálu se přesuneme do Starého Města ke kostelu Panny Marie Sněžné. V raském dvoře tamějšího Františkánského kláštera se ukrývá patrně nejstarší strom centrální části Prahy.

Tis má mohutnou bázi kmene postupně se rozdělující na pět mohutných větví. Jejich obvod se pohybuje kolem 80 cm. Výška stromu je necelých 8 m a průměr košaté koruny dosahuje 9 m. Je pěkně zavěšen již od země a tvoří kompaktní celek. Za památný strom byl vyhlášen již v roce 1998.

Roste nedaleko kostela, který je zasvěcený P. Marii Sněžné. Dnešní kostel je jen malým torzem původně zamýšleného chrámu, jež měl být největší v Praze a svou honosností měl zastínit i katedrálu sv. Víta na Pražském hradě. Podle představ svého zakladatele Karla IV. měl sloužit i ke slavnostním korunovacím českých králů. Základní kámen byl položen 3. září 1347, tedy jeden den po korunovaci Karla IV. Bylo to ještě před založením Nového Města, v rámci výstavby kláštera řádu karmelitánů, jehož byl kostel součástí. V době vypuknutí husitské revoluce byl chrám ještě stále rozestavěn, dokončeno bylo jen jeho kněžiště. Husitské války však práce zastavily a po jejich skončení se v nich již nepokračovalo. Husity vy-

puzení karmelitáni se do Prahy sice vrátili, ale na pokračování stavby neměli prostředky a rozestavěná trojlodní bazilika, dlouhá 110 metrů, která zasahovala až do dnešní Jungmannovy ulice, byla ponechána svému osudu a nakonec z větší části zbořena.

na. Zůstalo jen kněžiště, které však během 16. století zpusťlo, takže se jeho klenby a průčelí zřítily. Františkáni, kteří areál převzali v roce 1603, dali poničené části stavby opravit a prebysterium, které začalo plnit

funkci kostela, nově zaklenout renesančními klenbami. Přesto je tato nedostavěná svatyně nejvyšším kostelem v Praze.

Mniši františkánského řádu založili klášterní zahradu a na místě bývalého hřbitova vysadili dnes památný tis. Tomu kdosi dávno odstranil část středního uschlého kmene a do zbytku vyřezal sošku Panny Marie. Ta byla později nahrazena pískovcovou soškou. Strom svými jehlicemi zakrývá mystickou symboliku a je nejzajímavější ze všech pražských tisíců.

Zdravotní stav stromu je dobrý. Jeho stáří je odhadováno na 400 let, je nejspíše nejstarším stromem centra města a jedním s nejstarších v celé Praze. Nepřístupnost mu také umožňuje ničím nerušený růst, což je pro tak vzácný strom velkou výhodou.

Text a foto Ing. Aleš Rudl

Památné stromy na fotografiích

V Botanické zahradě v Troji se až do 25. března můžete seznámit se všemi pražskými památnými stromy jako zajímavým cílem vycházek a výletů.

Chráněné veličány sem nikdo samozřejmě nemohl přesadit, ale prohlédnout si je můžete na množství fotografií z různých ročních období. Místa, kde rostou, zjistíte na velké nástěnné mapě, kde jsou památné stromy zakresleny. Inspirací k jejich návštěvě mohou být informační tabule názorně propojující historii stromů se současností. Dozvědět se zde můžete nejen kolik chrá-

ných veličánů v naší metropoli máme, jaké druhy stromů tu rostou, ale i o významu a důležitosti těchto živých svědků minulosti. Zjistíte, který strom v Praze je nejmohutnější a který nejvyšší. Cyklisté určitě uvítají pět doporučených tras, které je zavedou za nejstaršími stromy naší metropole. V soutěži pro návštěvníky je možné denně vyhrát zbrusu novou knihu *Památné stromy Prahy*. Další informace najdete na webu www.prazskestromy.cz, který je průvodcem po památných stromech v Praze.

Mař

PŘIPOMĚŇME SI V BŘEZNU

- 3. 3. 1367 stoletá povodeň v Praze – 645 let
- 4. 3. 1432 pětisetletá povodeň v Praze, zaplaveno Staré Město, poškozen Karlův most – 580 let
- 7. 3. 1897 kopřivnická Tatra – továrna na kočáry vyrobila první český automobil značky Prásidek – 115 let
- 21. 3. 1897 otevřena Strakova akademie – kolej a akademie české šlechty, dnes sídlo Úřadu vlády České republiky – 115 let
- 22. 3. 1852 narodil se Otakar Ševčík, houslista, pedagog, zakladatel moderní houslové metodiky (zemřel. 18. 1. 1934) – 160 let
- 23. 3. 1887 narodil se. Josef Čapek, malíř, spisovatel, výtvarný kritik (zemřel v roce 1945 v koncentračním táboře) – 125 let
- 25. 3. 1677 zemřel Václav Hollar, grafik a rytec (narozen 13. 7. 1607) – 335 let